

شناسنامه طرح

نام طرح: تدریس مشارکتی	استان کردستان - شهرستان سروآباد	کلاس یازدهم تجربی
دبیر مجری: واحد لطفی	دبیرستان پسرانه صیدی اورامان	تعداد دانش آموزان: ۱۲ نفر

علت انتخاب این شیوه (نیازسنجی و تشریح موقعیت موجود)

ایجاد انگیزه و فعال نگه داشتن دانش آموزان در کلاس دروس علوم تجربی (فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی) چالش بزرگی برای دبیران است. در بیشتر موارد تدریس به صورت سنتی و با سخنرانی دبیر انجام می‌شود. این روش هم برای دبیر و هم برای دانش آموزان خسته کننده است. آهنگ صدای معلم یکنواخت می‌شود و قادر نخواهد بود توجه دانش آموزان را برای همیشه به خود جلب کند. هدف انتخاب این شیوه تدریس (تدریس مشارکتی) این است که مطالب درسی در کلاس توسط خود دانش آموزان و با کمک معلم تدریس شود. از آن جاکه مطالب درسی توسط افراد متفاوتی ارائه می‌شود، کلاس از حالت یکنواختی خارج می‌شود و دانش آموزان می‌توانند مشارکت فعالی در تدریس داشته باشند.

راهکار پیشنهادی

برای اجرای این روش در کلاس درس، دانش آموزان به دلخواه خود در گروه‌های ۳ تا ۵ نفری قرار می‌گیرند. قبل از شروع جلسه تدریس، موضوعی را که قرار است تدریس شود به بخش‌های کوچک‌تری تقسیم‌بندی می‌شود و در اختیار گروه‌ها قرار می‌گیرد. هر کدام از گروه‌ها با مطالعه‌ی بخش موردنظر در کتاب و همچنین به کمک سایر وسایل و امکاناتی که در اختیار دارند، مطلب موردنظر را آماده کرده و در کلاس ارائه می‌دهند. در هر گروه سه نقش تعریف می‌شود و دانش آموزان به دلخواه خود در یکی از این نقش‌ها فعالیت می‌کنند. این نقش‌ها شامل:

۱- **ارائه مطلب:** دانش آموزانی که در این نقش حضور دارند، مطالبی را که به صورت گروهی تدوین کرده‌اند ارائه می‌دهند و بخش موردنظر را تدریس می‌کنند.

۲- **طراحی سؤال:** دانش آموزانی که در این نقش حضور دارند، سؤالاتی طراحی می‌کنند و در پایان ارائه‌ی هر گروه از اعضای آن گروه می‌پرسند. (مثلاً افراد گروه دوم و سوم، از بخشی که گروه اول ارائه داده‌اند سؤال می‌پرسند.)

۳- **پاسخگویی به سؤال:** دانش آموزانی که در این نقش حضور دارند، سؤالاتی را که افراد طراح سؤال در سایر گروه‌ها می‌پرسند، جواب می‌دهند.

در ادامه معلم مطالب را جمع‌بندی می‌کند و مواردی را که ناقص تدریس شده باشند، کامل می‌کند. همچنین به سؤالاتی که پاسخ داده نشده‌اند پاسخ می‌دهد.

در پایان، فعالیت هر گروه (در هر سه بخش ارائه، طراحی سؤال و پاسخگویی به سؤال) توسط معلم و سایر گروه‌ها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. (فایل یک جدول پیشنهادی برای ارزیابی پیوست می‌باشد.)

نمونه‌ای از اجرای این روش در کلاس درس

موضوع تقسیم بی‌رویه یاخته، تشخیص و درمان سرطان از کتاب زیست‌شناسی (۲) پایه یازدهم تجربی انتخاب شد. دانش‌آموزان به‌دلخواه در سه گروه چهارنفری قرار گرفتند. در هر گروه افراد براساس توانایی و علاقه‌ی خود در یکی از نقش‌های ارائه‌ی مطلب، طراحی سؤال و پاسخگویی به سؤال قرار گرفتند. موضوع تدریس به سه بخش کوچک‌تر تقسیم‌بندی شد و هرکدام از گروه‌ها یکی از این بخش‌ها را انتخاب کردند.

بخش اول تدریس: تقسیم بی‌رویه یاخته

بخش دوم تدریس: تشخیص و درمان سرطان و عوامل مؤثر در بروز سرطان

بخش سوم تدریس: مرگ برنامه‌ریزی شده یاخته

فایل پاورپوینتی که قبلاً توسط دبیر آماده شده بود در اختیار گروه‌ها قرار داده شد و دانش‌آموزان با مطالعه صفحات ۸۸ تا ۹۱ کتاب درسی و همچنین با کمک فایل پاورپوینت و پوستره‌های موجود در کلاس به بررسی بخش‌های موردنظر پرداختند.

گروه اول بخش اول تدریس را ارائه دادند و در پایان به سؤالات معلم و سایر گروه‌ها پاسخ دادند. همین روال برای سایر گروه‌ها نیز ادامه یافت. درنهایت هر گروه توسط معلم و سایر گروه‌ها مورد ارزشیابی قرار گرفت. (نمونه‌ی این ارزشیابی براساس ۴ نمره در فایل پیوست آمده‌است.) در پایان مطالب توسط معلم جمع‌بندی شد و نقاط ضعف و قوت گروه‌ها به آن‌ها بازخورد داده شد. (جزئیات تدریس مطالب توسط گروه‌ها و سؤالات طرح‌شده در فایل طرح درس آمده است.)

بازخورد اجرای روش

- ۱- اجرای این روش باعث ایجاد شورونشاط و رضایت خاطر در دانش‌آموزان شد.
- ۲- بسیاری از توانایی‌های دانش‌آموزان در زمینه‌های ارائه مطلب، طراحی و پاسخگویی به سؤالات مشخص شد.
- ۳- کلاس از حالت یکنواختی خارج شد و دانش‌آموزان مشارکت زیادی در طول تدریس داشتند.
- ۴- حس رقابت خوبی در بین گروه‌ها ایجاد شد و انگیزه‌ی آن‌ها برای تدریس بیش‌تر شد.
- ۵- ارزیابی در جلسه بعد به‌صورت پرسش شفاهی، نشان داد که دانش‌آموزان مطالب درسی را به‌خوبی یادگرفته‌اند.

شیوه‌های پیشنهادی برای بهتر شدن این راهکار

- ۱- پیشنهاد می‌شود در صورت امکان، وسایل کمک‌آموزشی بیشتری در اختیار دانش‌آموزان قرار بگیرد تا خلاقیت بیشتری در تدریس و ارائه مطلب داشته‌باشند.
- ۲- بهتر است در ابتدا موضوعات درسی آسان‌تر برای اجرای این طرح در نظر گرفته‌شود. چون شروع کار با مطالب درسی مشکل‌باعث تضعیف روحیه و نارضایتی دانش‌آموزان می‌شود.
- ۳- بهتر است این روش در کلاس‌هایی با تعداد کم اجرا شود. چون در صورت افزایش تعداد گروه‌ها، تقسیم‌بندی مطالب و هماهنگ کردن آن مشکل‌تر خواهد بود.

- ۱- آقازاده، محرم. (۱۳۸۴). روش‌های نوین تدریس. چاپ اول. انتشارات آبیژ.
- ۲- روزبه، مهرگان. (۱۳۹۷). چگونه زیست‌شناسی را آموزش دهیم. مجله رشد آموزش زیست‌شناسی، دوره سی‌ودوم، شماره ۱. پاییز ۱۳۹۷.
- ۳- شعبانی، حسن. (۱۳۸۷). مهارت‌های آموزشی و پرورشی (روش‌ها و فنون تدریس). تهران، انتشارات سمت.

همکاران و افراد یاری‌کننده برای اجرای این طرح

آقای مسعود رستمی مدیر دبیرستان صیدی اورامان

آقای محمود کرمی، معاون آموزشی دبیرستان صیدی اورامان

آقای ایوب مرادی، دبیر جغرافیای دبیرستان صیدی اورامان

تمامی دانش‌آموزان کلاس یازدهم تجربی دبیرستان صیدی اورامان